

Helikopter ve Ulusal Tank İhaleleri

Aytekin Ziylan

E. Mu. Tuğgeneral

Cumhuriyet Bilim Teknoloji, 20.04.2007

Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu'nun [1997 yılında yapmış olduğu] üzücü fakat çok doğru bir saptaması var: *“Türkiye’de kamu alımları ülkemizin bilim, teknoloji ve sanayileşme yeteneğini yükseltmek amacıyla yapılmamaktadır.”*

Sanayileşmiş ülkelerde durum bunun tam tersidir. Hemen tüm sanayileşmiş ülkelerin ihale mevzuatında ulusal firmaları kayıran maddeler vardır. Türkiye-AT Mevzuatı Uyum Komisyonları Kamu İhaleleri Alt Komisyonu Raporu, *“AB ülkeleri ulusal kamu ihale yasalarındaki ulusal firmaları kayıracı maddeleri ayıklamak için yıllarca çalıştıkları halde bunu tam olarak başardıkları söylenemez”* demektedir. Yani her ülke kamu alımlarını yaparken ulusal teknoloji ve sanayileşme yeteneklerini de yükseltme avantajını kullanmaktan vazgeçmemektedir.

Ancak, 30 Mart 2007 tarihinde yapılan Savunma Sanayi İcra Komitesi (SSİK) toplantısında karara bağlanarak sözleşme görüşmelerinin başlatılmasına karar verilen *“Helikopter ve Ulusal Tank”* ihalelerinde değişik ve güzel bir uygulama görüyoruz. Bu ihalede ulusal teknolojinin ve savunma sanayimizin desteklenmesi göz önüne alınmış. Bu çok güzel bir gelişmedir.

31 Mart tarihli Hürriyet gazetesindeki habere göre, Agusta Westland ile sağlanan anlaşma ile helikopterlerin üretimini TAI üstlenecek. İtalyan Ordusu da aynı tip helikopterlerinin yedek parça ihtiyacını Türkiye'den karşılayacak. Helikopterlerin üçüncü ülkeler için üretimi de yine Türkiye'de yapılacak. Milli görev bilgisayarının ASELSAN tarafından üretimi ve üretim hattının Türkiye'ye taşınmasının ardından T-129 helikopterleri 2013'ten itibaren Türkiye'de uçmaya başlayacak.

Bu haber 1995 yılının ağustos ayında **Defense News** dergisindeki İngiltere'nin helikopter ihalesi haberini hatıra getiriyor. O haberin başlığı şöyleydi. *“İngiltere'nin Helikopter Satın Alımında En Büyük Kazanan İngiltere Sanayii”*.

Haberde, 1995 yılında İngiltere'nin bir ABD Şirketi ürünü olan AH-64 Apache helikopterleri için 4 milyar \$ ödeyeceği; bunun karşılığında, İngiliz sanayinin helikopterlerin üretimindeki payı ile direkt-offset gelirleri, helikopterlerin 30 yıllık bakım-idame gelirleri vb. hesaba katıldığında toplam 8,7 ile 15,9 milyar \$ dolayında bir ciro yapacağı anlatılıyordu.

Bizim helikopter alımımızda da aynı ilkenin, yani ulusal teknolojinin geliştirilmesi, yerli sanayinin kazanç sağlaması ve istihdam dolayısıyla sosyal kazanım elde edilmesinin hedeflendiği anlaşılıyor. Görev bilgisayarının Aselsan'da üretilecek olması, ulusal güvenliğin güvence altına alındığının ve ülkemizde ileri teknoloji geliştirilmesinin desteklendiğinin bir kanıtı.

Helikopter motorlarının ise, ABD'den ithal edileceği öngörülmüş. Ülkemizde hâlihazırda motor üretimi yapılmadığından bu tamamen normal bir tutum. Güçlü bir savunma sanayiine sahip olan İsrail de motor ve bazı gövdelerin üretimini yapmamaktadır. Önemli olan helikopterlerin üzerine yerleştirilecek muhabere, komuta kontrol, atış kontrol, radar, elektronik harp, seyrüsefer sistemleri vb gibi, ileri teknolojiye faydalı yüklerin bizim tarafımızdan tasarlanıp, kendi sanayimiz tarafından yapılıyor olmasıdır. Asıl amaç olan caydırıcılığı bu sistemler sağlar.

Ayrıca ileri teknolojili faydalı yüklerin bizim tarafımızdan tasarlanıp üretiliyor olması bu ürünlerin ihracat şansını da artırır. Teknolojilerin hızla gelişmesi faydalı yüklerin, motor ve gövdeye nazaran daha kısa sürelerde yenilenmelerini gerektirir. Bu da uluslararası pazarda helikopter modernizasyon ihalelerinde Türk sanayiinin pay almasına olanak sağlar.

Ulusal tank geliştirme ihalesinde de ulusal bir firmanın Ana Yüklenici seçilmesi ve önce bir prototip üretiminin amaçlanması çok yerinde olmuştur. Ancak bu prototipin geliştirilmesinde ABD’de ve AB ülkelerinde olduğu gibi, kullanıcı ve sanayicinin birlikte çalıştığı, evrimsel tedarik yönteminin uygulanması çok yararlı olacaktır.

Sonuç olarak, helikopter ve tank ihaleleri ülkemizin bilim, teknoloji ve sanayileşme düzeyinin yükselmesini destekleyen, bunun yanı sıra sağlayacağı istihdam olanakları ile sosyal kazançlar sağlayacak olan bir yöntemle gerçekleşme yoluna girmiştir. Bu durum mutluluk vericidir.